

обліків органів внутрішніх справ і тим самим створить умови для більш вдалої боротьби зі злочинністю.

ОДОРОЛОГІЯ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ

Панченко Б. С., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Метод криміналістичної одорології, що виник на перетині криміналістики і розшукової кінології, являє собою новий рівень використання запаху людини у розкритті та розслідуванні злочинів. Запах є суттєвим джерелом інформації про людину. Запахові сліди тіла людини – результат дії єдиного у своєму роді джерела особистісної інформації, такого, що «працює» безупинно і проявляє себе за будь-яких умов незалежно від волі та бажання суб'єкта, який «генерує» запах. Запах людини має кілька складових, які утворюють певний «букет», що дозволяє у будь-який момент ідентифікувати конкретну людину й розшукати її за запаховими слідами. До таких складових необхідно віднести: власні запахи людини, пов'язані з фізіологічною діяльністю різних залоз та захворюванням окремих органів, харчуванням; запахи предметів туалету і засобів особистої гігієни; запахи, пов'язані з побутовими і професійними умовами роботи та мешкання [1, с. 65].

Вперше про метод криміналістичної одорології, як про один із засобів виявлення та закріплення доказів, було заявлено в 1965 році. Однак висунуті пропозиції про можливість судового використання результатів кінологічної вибірки запахів викликали ряд заперечень процесуального та методичного характеру, без усунення яких принципи криміналістичної одорології довго не могли бути реалізовані.

Ідея консервації і використання криміналістами запахових проб, отриманих зі слідів людини на місцях подій, отримала

розвиток у країнах Східної Європи. «Криміналісти НДР і Угорщини на початку 70-х років перейшли від консервації запах-повітряних сумішей до адсорбції пахучих речовин зі слідів людини на бавовняні серветки. Була розроблена методика підготовки та застосування спеціалізованих собак-детекторів, закладені основи техніки лабораторного аналізу запахових об'єктів. Угорськими криміналістами були відпрацьовані питання організації регіональних банків (колекцій) запахових зразків, отриманих від осіб, які перебувають на обліку. Такі колекції використовувалися для оперативної перевірки на причетність до скоєння конкретного злочину осіб, які перебувають на обліку.

У 70-х роках в нашій країні тривала робота з удосконалення методу криміналістичної одорології. Грунтуючись на положеннях теорії інформації, О. Г. Гвахарія запропонував спосіб, що дозволяє виключити можливість отримання помилкових результатів у кінологічній вибірці шляхом багаторазового відтворення процесу виявлення собаками шуканого запаху. У Всесоюзному науково-дослідному інституті судових експертиз було отримано ймовірно-статистичне обґрунтування можливості точного кінологічного дослідження запахів при послідовному використанні в аналізі декількох собак. Але одна з основних у процесуальному плані завдань – забезпечення гарантованого контролю за достовірністю сигнального поведінки собак-детекторів і результатів кінологічного аналізу запахів – в кожному конкретному дослідженні залишалася невирішеною.

Одорологія – вчення, яке на основі пізнання закономірностей роботи зі слідами і зразками запаху людини та інших речових джерел інформації, заснованої на лабораторному або поза лабораторному їх дослідженні за допомогою нюху собаки-детектора або іншого біоаналізатора, розробляє складові негласної методики боротьби зі злочинами та іншими правопорушеннями на всіх стадіях її проведення [2, с. 315].

Одорологію необхідно розглядати як часткове вчення принаймні трьох галузей юридичної науки: криміналістики,

ордистики та кримінального процесу. Запахову інформацію можна одержати на основі дослідження різних матеріальних об'єктів, що належать певній особі або взаємодіяли з нею, шляхом їхнього дослідження за допомогою біологічного детектора (у більшості випадків нюху собаки). Безпосередніми носіями запахової інформації про зазначену особу є предмети її одягу, залишені на місці події, сліди її крові, волосся. Джерелами, які найдовше зберігають запахову інформацію про людину, є предмети її одягу з вовняних тканин, головні убори, взуття; постільна білизна, сидіння автомашини, дерев'яні предмети меблів, із якими вона контактувала; вологий ґрунт, свіжа трава.

Для встановлення особистісних даних про особу злочинця, у процесі розслідування злочину запахові сліди можуть бути використані під час розшуку злочинця (безпосередньо після вчинення злочину для його розкриття за «гарячими слідами»), відшукування предметів і речей, що контактували зі злочинцем, вибірки речей за запахом для ототожнення особи злочинця [3, с. 47].

Однак із позиції формального підходу до відповідності техніко-криміналістичних засобів, прийомів і методів певним принципам доцільно зазначити, що одорологічне дослідження не відповідає принципу науковості, відсутня наукова методика проведення такого дослідження, незрозумілим видається механізм обирання собакою (біологічним детектором) певно її запахової інформації тощо.

Отже, успішне використання ольфакторної інформації певним чином залежить від правильності дій суб'єктів розслідування, вірної попередньої оцінки, своєчасності вилучення і упаковки об'єктів-слідоносіїв, оперативності їх направлення до експертно-криміналістичні підрозділи для збору, збереження і дослідження пахучих слідів.

Список використаних джерел:

1. Салтевський М.В. Запахові сліди у слідчій практиці /М. В. Салтевський, В. М. Глібо. – 1992.

2. В. Д. Басай // Держава і право. Юридичні і політичні науки. Вип.17. – К. : Ін-т держави і права НАН України / голова редкол. Ю. С. Шемшученко, 2002. – С. 337-343

3. Глібо В.М. Основи методики розслідування грабежів і розбоїв (Глава XXI)/В. М. Глібо // Криміналістика. Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів. – Х. : Право, 1998. – С. 291-298.

ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВО- ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОКРЕМИХ КРАЇНАХ ЄВРОПИ ТА СНД

Пасічник О. Е., студент 2-го курсу навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Судова експертиза є основною формою використання спеціальних знань у кримінальному провадженні, за допомогою якої слідчий та суд отримують нову інформацію, яка має доказове та орієнтуюче значення для розслідування і не може бути отримана іншими процесуальними засобами. Як свідчить практика, майже жоден злочин не розслідується без призначення тої чи іншої експертизи. У роботах, присвячених кримінальному процесу інших країн, викладаються основні положення судово-експертної діяльності цих країн, однак порівняння їх з вітчизняним законодавством та між собою не проводиться [2].

Удосконалення законодавства України в галузі судово-експертної діяльності – це загальна проблема, яка потребує вивчення і вирішення. Оскільки Україна належить до Романо-Германської правової системи, то було б доцільно розглянути країни з такою ж системою, наприклад, Німеччина, Франція, Росія, Білорусія, Казахстан, які мають багату історію та досвід використання спеціальних знань експертів під час розслідування злочинів [3, с. 93-101]. Щодо країн СНД, то після розпаду СРСР їх законодавство почало розвиватися власними шляхами, в